

KORUPCIJA LIETUVOJE: IKITEISMINIO IR TEISMINIO NAGRINĖJIMO PRAKTIKA (2007)

Pagrindas: Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004–2008 m. programos įgyvendinimo priemonė Nr. 798.

Tyrėjų grupė: Aurelijus Gutauskas, Justas Laucius

Tyrimą atliko Teisės instituto mokslininkai kartu su Lietuvos Respublikos generaline prokuratūra. Pagal apibrėžtus vertinimo kriterijus buvo analizuotos baudžiamosios bylos dėl Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso (toliau vadinama – BK) XXXIII skyriuje numatytų korupcinio pobūdžio nusikalstamų veikų, kuriuose nuo 2003-05-01 iki 2006 m. prokurorai yra priėmę Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso (toliau vadinama – BPK) 212 str., 218 str., 418 str. numatytus sprendimus, nustatyta, kiek per minimą laikotarpį baudžiamųjų bylų buvo tirta, kiek ir kokių pagrindu buvo nutraukta ir kiek buvo perduota teisminiam nagrinėjimui, taip pat identifiikuotos problemos, susijusios su korupcinio pobūdžio nusikalstamomis veikomis ikiteisminio tyrimo stadijoje.

Tyrimo autoriai analizavo teismų praktiką ir problemas dėl korupcinio pobūdžio nusikalstamų veikų per 2003–2006 m., identifikavo korupcinio pobūdžio nusikalstamų veikų kvalifikavimo bei atskirų nusikalstamos veikos sudėties požymių įrodinėjimo problemas, atliko išteisinamųjų nuosprendžių, apeliacinių nutarčių ar nuosprendžių analizę, įvertino baudsmių skyrimo teismų praktikoje tendencijas dėl korupcinio pobūdžio nusikalstamų veikų bei korupcinio pobūdžio nusikalstamų veikų privačiame sektoriuje identifikavimo ir baudžiamojo įstatymo taikymo problemas.

Tyrimo metu, be kita ko, nustatyta, kad ikiteisminių tyrimų nutraukimą korupcinio pobūdžio bylose daugeliu atvejų lėmė atitinkamų ikiteisminį tyrimą reglamentuojančių teisės normų specifika, nes pagal 2000 m. BPK, jokių kitų galimybių patikrinti pirminę informaciją apie galimai padarytą nusikalstamą veiktą, kaip tik pradedant ikiteisminį tyrimą ir atliekant ikiteisminio tyrimo veiksmus nėra numatyta. Konstatuota, jog didžiausia dalis ikiteisminių tyrimų dėl BK 228 str., 229 str. nutraukiama prokurorams konstatavus, kad nors ir padaryta veiktą, turinti piktnaudžiavimo tarnyba ar tarnybos pareigų neatlikimo dėl neatsargumo požymių, tačiau įvertinus, jog šių nusikaltimų sukeltos pasekmės nesudaro būtinojo šių nusikaltimų didelės žalos valstybei, fiziniams ar juridiniams asmenims požymio. Pastebėta ir tai, kad prokurorai, nutraukę ikiteisminius tyrimus nesant vieno iš šių nusikaltimų dispozicijoje būtinojo „didelės žalos“ požymių (pvz., didelės turtinės žalos), paprastai nesvarsto, ar nėra kitų didelės žalos elementų – didelės neturtinės žalos, pasireiškusios moraline, organizacine ar politine žala.

Tyrimo metu taip pat pažymėta, kad praktikoje labiausiai komplikotas neturtinio pobūdžio žalos kaip BK 228 str. ir 229 str. dispozicijoje įtvirtinto būtinojo šių nusikaltimų požymio, kuris yra vertinamasis, įvertinimas. Kaip didelė žala paprastai pripažįstamas valstybės tarnautojų piktnaudžiavimu padarytas žmogaus konstitucinių teisių ar laisvių suvaržymas, valstybės institucijos autoriteto menkinimas, jos ar kitos organizacijos normalaus darbo trikdymas ir pan.

